

prima instanță: Judecătoria Hîncești, sediul Central (jud: E. Bulat)

instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: A. Pahopol, R. Pulbere, O. Cojocaru)

ÎNCHEIERE

30 iunie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Iurie Bejenaru
Galina Stratulat

examinând admisibilitatea recursurilor declarate de Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia, reprezentați de avocatul Macar Alexandru și de către Ministerul Finanțelor,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia împotriva Primăriei s. Cotul Morii, Consiliul local Cotul Morii, Ministerul Finanțelor, intervenienții accesorii Guvernul Republicii Moldova, Agenția Servicii Publice, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Institutul Național de Cercetări și Proiectări în Domeniul Amenajării Teritoriului, Urbanismului și Arhitecturii „Urbanproiect” și Consiliul municipal Hîncești cu privire la exproprierea terenurilor, încasarea prejudiciului material și moral pentru terenurile expropriate, penalității, dobânzii de întârziere, a venitului ratat, inflației și cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 02 martie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 08 iulie 2013, Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia au depus o cerere de chemare în judecată împotriva Primăriei s. Cotul Morii și Consiliul local Cotul Morii cu privire la exproprierea terenurilor, încasarea prejudiciului material și moral pentru terenurile expropriate, penalității, dobânzii de întârziere, a venitului ratat, inflației și cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii au indicat că, în vara anului 2010, satul Cotul Morii și alte localități au fost supuse inundației ce a provocat pierderi considerabile în rândul proprietății locuitorilor și a deteriorat casele acestora.

În acest sens, autoritățile Republicii Moldova și-au propus spre realizare unele obiective, cum ar fi construcția unor case pentru persoanele care au suferit în urma inundațiilor.

Au menționat că în consecință, statul a intrat în posesia unor terenuri ce le aparțin cu dreptul de proprietate reclamanților, care au obținut acest drept în baza contractelor de vânzare-cumpărare înregistrate conform legii.

Astfel, Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia au susținut că, conform contractului de vânzare-cumpărare nr. 9602 din 24 iunie 2010, au devenit

2010, se determină un cerc vast de acțiuni, dar nici una cu referire la despăgubirile proprietarilor expropriați, de fapt, prin acțiunile autorităților statului.

Reclamanții au susținut că, la 25 noiembrie 2011, în Monitorul Oficial a fost publicată Decizia Consiliului com. Cotul Morii cu privire la declararea lucrărilor de construcție a caselor de locuit în masivul de terenuri „Leușoia” de utilitate publică și exproprierea unor sectoare de terenuri agricole prin care reclamanții au fost expropriați de o parte din terenurile sale.

Consideră că, pârâții nu au întreprins careva acțiuni de despăgubire a reclamanților pentru exproprierea terenurilor ce le aparțin cu drept de proprietate.

Au mai notat că, terenurile expropriate se află pe același masiv cu terenurile neexpropriate și reprezintă terenuri agricole consolidate prin amplasament, astfel întru realizarea condițiilor propice pentru activitatea economică a reclamanților, terenul rămas neexpropriat rămâne impropriu pentru orice activitate și interes economic.

Totodată, au explicat că, terenurile menționate nu au nici o cale de legătură între ele și, de asemenea, ținând cont de amplasamentul și poziția acestora, de forma dezavantajoasă în plan și de suprafețele reduse ale acestora, terenurile rămase nu pot avea o altă destinație decât aceeași pe care o au și terenurile expropriate. Aceste terenuri fiind fără careva utilitate economică și nu oferă nici o posibilitate de valorificare ale acestora pe viitor. Mai mult, din momentul procurării, reclamanții nu au putut folosi terenurile din cauza că acestea sunt utilizate de către pârâți.

Astfel, au opinat că, conform borderoului prezentat de către pârâți, despăgubirea reprezintă o valoare minimă a ceea ce prezintă valoarea pe care urmează a fi compensată, și o valoare mizeră față de valoarea pe piață pentru terenurile de construcție din regiune, pe care urmează să o determine comisia de experți.

Mai consideră că, doar o indemnizație integrală poate fi considerată ca justă, în raport cu valoarea bunului, mai mult valoarea despăgubirii juste la caz trebuie să fie la nivelul celei de piață liberă cu referire la terenurile pentru construcție.

Au specificat că, pârâții au obligațiuni pecuniare față de reclamanți prin necesitatea plății pentru terenurile ocupate abuziv, deoarece acestea n-au fost onorate în termen, adică prealabil exproprierii a terenurilor și urmează a fi încasată dobânda de întârziere.

Solicită admiterea acțiunii, exproprierea totală a terenurilor ce aparțin cu drept de proprietate reclamanților – Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia aflate în sectorul cadastral nr.15 și 16 a s. Cotul Morii, după cum urmează: exproprierea terenurilor cu numerele cadastrale XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX în folosul statului Republica Moldova, încasarea din contul pârâților – Primăria s. Cotul Morii și Consiliul Comunal Cotul Morii în beneficiul reclamanților Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia suma de 10 153 401,34 lei cu titlu de despăgubiri pentru terenurile expropriate cu suprafața de 8,9064 ha, încasarea din contul pârâților Primăria s. Cotul Morii și Consiliul Comunal Cotul Morii în beneficiul reclamanților – Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia a sumei de 3 381 638,98 de lei cu titlu de dobândă de întârziere, încasarea din contul pârâților Primăria s. Cotul Morii și Consiliul Comunal Cotul Morii în beneficiul reclamanților – Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia suma de 1 827

XXXXX, V, 5327216053, XXXXX, XXXXX, în total 68 sectoare de teren, cu suprafața totală de 9 0445 ha.

S-a încasat de la Consiliului local Cotul Morii în beneficiul lui Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia suma de 866 951, 71 lei cu titlu de dobândă de întârziere pentru perioada 02 decembrie 2011 – 03 octombrie 2019.

S-a încasat de la Consiliului local Cotul Morii în beneficiul lui Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia suma de a câte 50 000 de lei pentru fiecare reclamant cu titlu de prejudiciu moral.

Se încasează de la Consiliului local Cotul Morii în beneficiul lui Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia suma de 25 000 de lei cheltuielile de asistență juridică.

În rest, hotărârea din 20 ianuarie 2020 a Judecătorei Hâncești, sediul Central, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia împotriva Primăriei s. Cotul Morii, Consiliul local Cotul Morii, Ministerul Finanțelor, intervenienții accesorii Guvernul Republicii Moldova, Agenția Servicii Publice, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Institutul Național de Cercetări și Proiectări în Domeniul Amenajării Teritoriului, Urbanismului și Arhitecturii „Urbanproiect” și Consiliul municipal Hâncești cu privire la exproprierea terenurilor, încasarea prejudiciului material și moral pentru terenurile expropriate, penalității, dobânzii de întârziere, a venitului ratat, inflației și cheltuielilor de judecată, a fost menținută fără modificări.

Pentru a decide astfel, Colegiul a considerat că prima instanța a determinat corect raportul juridic dedus judecății, circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii au fost stabilite și elucidate pe deplin, probelor prezentate a dat apreciere completă, obiectivă și sub toate aspectele, iar hotărârea dată este legală și întemeiată, adoptată cu respectarea drepturilor și intereselor legale a participanților la proces.

Astfel, din înscrisurile dosarului civil, instanța de apel a învederat că Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia, potrivit contractului de vânzare-cumpărare nr.9602 din 24 iunie 2010, au devenit proprietari asupra terenurilor cu nr. cadastral XXXXX, potrivit contractului de vânzare-cumpărare nr.17116 din 20 decembrie 2010, au devenit proprietari asupra terenurilor cu nr. cadastral nr. XXXXX, potrivit contractului de vânzare-cumpărare nr.17118 din 20 decembrie 2010, au devenit proprietari asupra terenului cu nr. cadastral 5327215.382, potrivit contractului de vânzare-cumpărare nr.17122 din 20 decembrie 2020, au devenit proprietari asupra terenului cu nr. cadastral XXXXX, potrivit contractului de vânzare-cumpărare nr.17131 din 20 decembrie 2010, au devenit proprietari asupra terenurilor cu nr. cadastral XXXXX, XXXXX și XXXXX, potrivit contractului de vânzare-cumpărare nr.17135 din 20 decembrie 2010, au devenit proprietari asupra terenurilor cu nr. cadastral XXXXX, potrivit contractului de vânzare-cumpărare nr.17118 din 27 decembrie 2010, au devenit proprietari asupra terenurilor cu nr. cadastral XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, conform contractului de vânzare-cumpărare nr.17453 din 27 decembrie 2010, au devenit proprietari asupra terenurilor cu nr. cadastrale

Totodată, conform deciziei Consiliului comunei Cotul Morii din 08 noiembrie 2011, nr. 12/1 publicată în Monitorul Oficial din 25 noiembrie 2011, „Cu privire la declararea lucrărilor de construcție a caselor de locuit în masivul de terenuri „Leușoaia” de utilitate publică și exproprierea unor sectoare de terenuri agricole” s-au declarat de utilitate publică o parte din terenurile reclamanților amplasate pe masivele cu nr. cadastrale 15 și 16 care o dețineau în proprietate privată și care se află în intravilanul localității construite.

Reieșind din actele cauzei, Colegiul a constatat că, având în vedere că, terenurile a căror expropriere se solicită fac parte din sectoarele 15 și 16, expropriate prin Decizia Consiliului com. Cotul Morii, r-nul Hîncești nr.12/1 din 08 noiembrie 2011, „Cu privire la declararea lucrărilor de construcție a caselor de locuit în masivul de terenuri ”Leușoaia” de utilitate publică și exproprierea unor sectoare de terenuri agricole”, (f.d.11-12, vol. I) publicată în Monitorul Oficial Nr.203 - 205 din 25 noiembrie 2011, instanța de fond corect a constatat exproprierea totală a terenurilor ce aparțin cu drept de proprietate lui Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia aflate în s. Cotul Morii, r-nul Hîncești cu nr. cadastrale: XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, în urma calamităților naturale din vara anului 2010.

Colegiul a mai specificat, că instanța ierarhic inferioară just a admis în parte pretenția în cauză, și a dispus încasarea în beneficiul lui Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia a despăgubirilor pentru înstrăinarea forțată a terenurilor, urmare a exproprierii în sumă de 656 264 de lei, corespunzător evaluării expuse în Borderoul de calcul al prețului normativ stabilit pentru compensarea pierderilor cauzate de înstrăinarea forțată a terenurilor din 20 februarie 2012, ca fiind justificative și reale, cu indicarea certă a destinației, bonității și valoarea individuală a terenurilor expropriate și încasarea parțială a dobânzii de întârziere solicitate, și aceasta pentru că începând cu 02 decembrie 2011 și până la data de 03 octombrie 2019, dată până când s-a solicitat calcularea dobânzii de întârziere, obligația de compensare a despăgubirii în urma exproprierii terenurilor nu a fost executată.

În consecință, Colegiul a constatat că instanța de fond corect a dispus respingerea cerinței privind încasarea ratei inflației, atâta timp cât o asemenea modalitate de compensare nu este prevăzută de norma legală specifică situației cauzei, și admiterii parțiale a pretenției referitoare la prejudiciul moral solicitat, considerând suma solicitată una excesivă și vădit exagerată, diminuând-o, or, suma de 50 000 lei pentru fiecare reclamant constituie o compensație suficientă și echitabilă a prejudiciului moral suferit.

Cu privire la alegațiile apelanților Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia, reprezentați de avocatul Macar Alexandru, precum că instanța de fond nu a luat în calcul că de fapt responsabili pentru determinarea valorii terenului expropriat sunt intimații, care n-au achitat costul expertizei, astfel recunoscând suma solicitată de către apelanți, acestea nu au fost reținute, or, sarcina probațiunii revine celui ce face o afirmație înaintea instanței de judecată, fiind necesar să o dovedească, în sensul art. 118 alin. (1) Codul de procedură civilă, la dosar fiind anexată evaluarea din borderoul de calcul al prețului normativ stabilit pentru compensarea pierderilor cauzate de înstrăinarea forțată a terenurilor din 20 februarie 2012, Merzîncu Mihail

și Merzîncu Maia, ca persoane interesate, urmau să manifeste diligență și să prezinte o astfel de expertiză.

În ceea ce privește apelul declarat de Primăria Cotul Morii, instanța de apel a considerat că, urmează a fi respins ca fiind neîntemeiat, deoarece, la examinarea cauzei în fond prima instanță a stabilit just starea de fapt, a identificat și aplicat corect cadrul legal pertinent speței, iar apelanții Merzîncu Mihail, Merzîncu Maia și Primăria Cotul Morii, nu au prezentat careva motive și date care să combată concluziile primei instanței.

Referitor, la cererea de apel depusă de Ministerul Finanțelor și contestarea hotărârii din 20 ianuarie 2020 a Judecătorei Hâncești, sediul Central, în partea încasării în mod solidar de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor și Consiliului local Cotul Morii, instanța de apel a notat că, având în vedere faptul că obiectul litigiului vizează exproprierea unor bunuri imobile, declarate de utilitate publică, la nivel local și acordarea despăgubirii corespunzătoare, procedură de expropriere care implică pe de o parte autoritatea publică locală, iar pe de altă parte persoanele expropriate, instanța ierarhic inferioară neîntemeiat a dispus încasarea mijloacelor bănești din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor. Or, conform art. 531 din Codul civil (redacția în vigoare la etapa relevantă litigiului), o obligație solidară nu se prezumă, ci se naște prin act juridic, prin lege sau atunci când prestația este indivizibilă.

În acest sens a citat și prevederile art. 3 alin. (2) din Lege nr.436/2006 privind administrația publică locală, conform căruia autoritățile administrației publice locale beneficiază de autonomie decizională, organizațională, gestionară și financiară, au dreptul la inițiativă în tot ceea ce privește administrarea treburilor publice locale, exercitându-și în condițiile legii, autoritatea în limitele teritoriului administrat.

La 12 mai 2021, prin intermediul oficiului poștal, Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia, reprezentați de avocatul Macar Alexandru, au declarat recurs, prin care au solicitat casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe în partea în care acțiunea nu a fost admisă, cu adoptarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii și casarea deciziei instanței de apel în partea în care a fost admis apelul depus de Ministerul Finanțelor, cu menținerea hotărârii din 20 ianuarie 2020 a Judecătorei Hâncești, sediul Central, în această parte.

În motivarea recursului s-a indicat că instanțele de judecată la examinarea cauzei nu au constatat just și au dat o apreciere incorectă situației de fapt, mai mult nu au examinat cauza sub toate aspectele și nu au stabilit cu certitudine raportul juridic litigios, circumstanțele de fapt caracteristice raportului juridic.

Totodată, s-au invocat aceleași argumente și circumstanțe factologice care au fost invocate pe parcursul examinării cauzei în instanțele ierarhic inferioare, cărora le-a fost dată apreciere, redând conținutul prevederilor normelor legale, dar fără a demonstra prin careva probe, încălcarea sau aplicarea eronată de către instanțele de judecată a normelor legale aplicabile speței.

La 02 iunie 2021, Ministerul Finanțelor, a declarat recurs, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, cu adoptarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii ca neîntemeiată.

În motivarea recursului s-a indicat că instanțele de judecată la examinarea cauzei au dat o apreciere incorectă situației de fapt și nu au stabilit cu certitudine raportul juridic litigios, circumstanțele de fapt caracteristice raportului juridic.

Concomitent, s-a invocat că achitarea despăgubirii pentru bunurile expropriate nu poate fi imputată autorității publice locale, deoarece cuantumul stabilit de către comisie, nu a fost acceptat de către Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia, obligația nefiind exigibilă, ceea ce denotă că încasarea dobânzii de întârziere este neîntemeiată.

În contextul prevederilor art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 02 martie 2021 și a expedit-o participanților la proces la 02 aprilie 2021 (f.d. 191, Vol. IV).

Astfel, recursul declarat de Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia, reprezentați de avocatul Macar Alexandru la 12 mai 2021 și recursul declarat de Ministerul Finanțelor la 02 iunie 2021, sunt în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Prin prisma art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, la 18 mai 2021 și la 02 iunie 2021 instanța de recurs a comunicat intimațiilor recursurile, informând despre necesitatea depunerii referinței.

Referințe la cererea de recurs, în temeiul art. 439 alin.(2) Cod de procedură civilă, până la data judecării cauzei în ordine de recurs, nu au parvenit.

Examinând temeiurile recursurilor declarate de Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia, reprezentați de avocatul Macar Alexandru și de către Ministerul Finanțelor, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile ca inadmisibile din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia, reprezentați de avocatul Macar Alexandru și de către Ministerul Finanțelor, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Astfel, argumentele invocate în recursurile declarate se referă la dezacordul recurenților cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432, alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, completul Colegiului precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă, din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a recunoaște recursurile declarate de Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia, reprezentați de avocatul Macar Alexandru și de către Ministerul Finanțelor, ca fiind inadmisibile.

În conformitate cu art. 433 lit. a), 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibile recursurile declarate de Merzîncu Mihail și Merzîncu Maia, reprezentați de avocatul Macar Alexandru și de către Ministerul Finanțelor, împotriva deciziei din 02 martie 2021 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Iurie Bejenaru

Galina Stratulat